

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Homesharing v České republice jako sociální fenomén a motivace k němu
z pohledu hostitelů

Kateřina Konečná

Olomouc 2024

Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. Všechny použité zdroje v bakalářské práci jsou řádně odcitovány v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci, dne.....

Podpis.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za vedení bakalářské práce a přínosné rady, jež mi byly poskytnuty, taktéž za empatický a trpělivý přístup.

Taktéž děkuji všem respondentům, jež byli ochotni se zapojit do výzkumné části bakalářské práce.

V neposlední řadě mému blízkému okolí za neutuchající podporu.

Anotace

Jméno a příjmení:	Kateřina Konečná
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024
Název práce:	Homesharing v České republice jako sociální fenomén a motivace k němu z pohledu hostitelů
Název práce v angličtině:	Homesharing in the Czech Republic as a social phenomenon and the motivation for it from the hosts' perspective
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zaměřuje na homesharing jako sociální fenomén v současné společnosti a na motivaci hostitelů do něj zapojených. V teoretické části je vymezen homesharing. Jeho vznik, fáze homesharingu, odborný tým, přínos homesharingu a organizace, jež ho v České republice poskytují. Ve výzkumné části se práce soustředí na motivaci hostitelů pro zapojení do homesharingu, která byla zjišťována pomocí polostrukturovaných rozhovorů se čtyřmi respondenty.
Klíčová slova:	Homesharing, sociální fenomén, motivace, dobrovolník, hostitel
Anotace v angličtině:	This bachelor's thesis focuses on homesharing as a social phenomenon in contemporary society and on the motivation of hosts involved in it. Homesharing is defined in the theoretical part. Its origin, the phases of homesharing, the professional team, the benefit of homesharing and the organizations that provide it in the Czech Republic. In the research part, the work focuses on the hosts' motivation for engaging in homesharing, which was ascertained using semi-structured interviews with four respondents.
Klíčová slova v angličtině:	Homesharing, social phenomenon, motivation, volunteer, host

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 otázky pro polostrukturovaný rozhovor
Rozsah práce:	54 stran
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

Úvod	7
1 HOMESHARING	10
1.1 Historie vzniku Homesharingu	12
1.2 Homesharing v České republice.....	15
1.3 Cílová skupina	17
2 SYSTÉM PÉČE.....	20
2.1 Fáze homesharingu.....	21
2.2 Odborný tým.....	26
2.2 Pozitivní přínos homesharingu.....	28
3 ORGANIZACE V ČESKÉ REPUBLICE.....	29
4 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	32
4.1 Cíle výzkumu	32
4.2 Metodologie bakalářské práce	33
4.3 Výzkumný vzorek	34
4.4 Vlastní výzkum	35
4.5 Výzkumný závěr	46
ZÁVĚR	48
SEZNAM ODBORNÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

Úvod

V této bakalářské práci se věnuji službě homesharing, jež se stává v České republice inovativní formou pomoci rodinám, které pečují o postižené děti či dospělé. Homesharing je zajímavým a jedinečným doplňkem využití běžných sociálních služeb. Taktéž představuje skvělou příležitost pro osoby, které chtějí nezištně podat pomocnou ruku a rozšířit si obzory. Není ovšem jednoduché tuto v podstatě dobrovolnickou příležitost získat. Člověk, který se chce zapojit, musí podstoupit poměrně složitou a dlouhou přípravu. I proto mě bude v této práci zajímat motivace hostitelů (dobrovolníků) se do homesharingu přidat.

V létě 2022 jsem začala působit jako dobrovolník v organizaci Zet-My,z. s., která kromě odlehčovací služby, poskytuje právě homesharing, a tak jsem se o této službě dozvěděla. Později jsem přešla na pozici pracovníka v sociálních službách v přímé péči a měla možnost čím dál více nahlížet do fungování tohoto jedinečného procesu. I zde vznikla má touha napsat práci právě o tomto tématu, jež ještě zdaleka není v povědomí široké veřejnosti. Věřím, že tato práce již zmíněné povědomí rozšíří o potřebné informace a bude motivovat další osoby k zapojení se do fungování homesharingu.

Vzhledem k tomu, že je homesharing u nás poměrně novou dobrovolnickou aktivitou, máme menší počet odborníků, kteří v dané oblasti publikují; jsou to např. Alena Pudlovská, Petra Třešňáková, Eva Černá. V zahraničí jsou to např. Pat Healy, Shannon Treacy, Amy Jelen.

Hlavním cílem mojí bakalářské práce je seznámit s dobrovolnickou aktivitou v rámci homesharingu a prostřednictvím výzkumného šetření zjistit motivaci hostitelů.

Pro dosažení hlavního cíle jsem si stanovila dílčí:

- Analyzovat možná úskalí z pohledu hostitelů
- Zkoumat, jak funguje finanční podpora pro hostitele, a jak se k ní hostitelé staví
- Analyzovat, jaké sociální benefity homesharingu respondenti vnímají

Tato práce se dělí na dvě hlavní části. První část je teoretická, druhá část výzkumná. V teoretické části popisují homesharing, seznamují s jeho historií, systémem fungování a principy. Uvádím přehled organizací, které homesharing nabízejí v České republice.

V rámci empirické části byl zvolen kvalitativní výzkum, kdy prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru byli osloveni vybraní hostitelé, kteří se zapojili do homesharingu u nás.

„Člověk je to, co dává.“

Ota Pavel

1 Homesharing

Homesharing je sdílená péče o dítě nebo dospělého se zdravotním postižením založená na komunitní pomoci (Pudlovská, 2021).

Zde je dobré si říct, co to vůbec je komunitní pomoc (práce). „*Komunita je jakékoliv vnímání společného dobra, které může být mezi občany vytvořeno. Komunita je podle této definice něco, čeho se dá dosáhnout úsilím občanů, ne něco daného např. geografickými podmínkami. Komunita není statická, mění se výsledkem zkušeností nebo cíleným úsilím. Může se dokonce měnit na základě problémů, kterými jsou občané osloveni.*“ (Matoušek a kol., 2013, str. 265)

Běžná institucionální péče, jako je například v sociálních službách, nepokrývá plně potřeby občanů a pomoc komunity je v současné chvíli jejím nezbytným doplňkem. (Naděje pro děti úplňku, z. s., 2018)

Pokud rodiče dítěte s postižením nepodlehli náročnosti péče a nebyli okolnostmi nuceni ho umístit do pobytového zařízení, ale pečují o něj doma, má to velký pozitivní vliv na jeho psychický vývoj. Bohužel jsou tyto rodiny často nedoceny společností, chybí porozumění intaktních osob, jejichž zkušenosti s osobami s postižením jsou minimální. Pečující čelí ekonomickým potížím, nedostatku kompromisů ze strany zaměstnavatelů a často se ocitají v dlouhodobém stresu a emočně těžko zvladatelných situacích. Izolace z důvodů časového vytížení, narušení psychického a fyzického zdraví a náročnosti péče mohou vést k rozpadu rodiny, ze statistického pohledu mají pečující partneři větší tendence k rozvodovosti než rodiče starající se o intaktní děti. Dítě tak zůstává často v péči jednoho z rodičů, obvykle matky. (Novosad, 2009)

Homesharing je definován jako poskytování péče lidem s mentálním postižením/intelektuálním handicapem v domově rodiny zúčastňující se homesharingu. Model poskytované podpory může být na pár hodin (krátkodobá odlehčovací péče) nebo dlouhotrvající (celodenní podpora) v závislosti na potřebě. (HomeSharing in Intellectual disability services in Dublin, 2023)

Hostitelská rodina, či jednotlivec si pravidelně bere dítě na předem domluvený čas, například na odpoledne, do své domácnosti. Společně tráví čas, hrají si, chodí na procházky. Dítě se pak vrací zpátky do své rodiny. Rodiče zatím mají možnost vydechnout a nabrat síly

pro každodenní náročný shon, dojet si k lékaři, na úřady, věnovat se sourozencům dítěte. Dítě získává nové sociální kontakty a zkušenosti.“ (Děti úplňku, 2017)

Homesharing má několik důležitých aktérů. Pečující rodiny, hostitele, zastřešující organizace.

Hostiteli se stávají jednotlivci nebo rodiny s časem a motivací pomáhat. Podmínkou je trestní bezúhonnost a dobrý zdravotní stav. Nejedná se o profesionály, ale o dobrovolníky, které projdou školením o homesharingu. Vhodnými kandidáty jsou rodiče s odrostlými dětmi. (DVTV, 2020)

Za dobrovolníka se považuje člověk, který bez nároků na odměnu, věnuje svůj čas, energii a znalosti k prospěchu ostatních lidí či společnosti. Tím, že dobrovolně nabízí svou pomoc a aktivně se angažuje, se stává důležitým článkem ve společenských změnách. Přispívá k hledání nových zdrojů a řešení, čímž se stává spojkou kooperace státu, soukromého a neziskového sektoru. (Gulová, 2011)

Dětem a dospívajícím s mentálním postižením projekt pomáhá dostat se z okraje společnosti a integrovat se do ní. (Šváblová, 2023)

1.1 Historie vzniku Homesharingu

Homesharing má své kořeny ve Spojených státech, kde se o problematiku zajímala Maggie Kuhnová, zakladatelka aktivistické organizace, Gray Panthers, jež bojovala proti ageismu a nerovnostem v sociální justici. Založila první programy homesharingu v roce 1972. (National Shared Housing Resource Center, 2024)

Organizace Gray Panthers vznikla za účelem pracovat na problémech, které se týkaly starých i mladých lidí, práv na příspěvky, věkové diskriminace v zaměstnání a dostupného ubytování. V základu poselství Gray Panthers bylo, že starší lidé získají kontrolu nad vlastním životem a dokáží obhájit své potřeby a svá práva. Kuhnová trvala na podpoření hlasu generace seniorů při rozhodování, které přímo ovlivňovalo jejich životy. Vedla také mimořádně produktivní život, integrovala lidi všech věkových kategorií do práce a zastávala sociální a ekonomickou spravedlnost. (National shared housing resource center, 2024)

V roce 1980 Maggie Kuhnová založila National Shared Housing Resource Center (volně přeloženo Mezinárodní centrum zdrojů pro sdílené bydlení, dále NSHRC) poté, co se jí homesharing osvědčil na vlastní kůži. Měla možnost roky zkoumat výhody, které přinášel, přímo ve svém vlastním domově. Věřila v tezi, že musí existovat více příležitostí pro mezigenerační život, a v to, že senioři by neměli být izolováni, osamoceni, odklizení do pečovatelských zařízení, jakmile jim dojdou síly, a zapomenutí. Kuhnová pokračovala v angažování se v Gray Panthers a ve NSHRC až do své smrti v roce 1995, dožila se úctyhodných 89 let. Mnozí ji nepovažují za nic menšího než zakladatelku současné kulturní revoluce, a to jak z hlediska redefinování významu stárnutí a bydlení, tak naléháním na šíření myšlenky soužití „mladých a starých“ lidí. NSHRC pomohlo zavést programy pro společné bydlení a sdílené obydlí po celé zemi. Koncem 80. let centrum zajišťovalo více než 3 500 požadavků ročně a jejich programový adresář obsahoval více než 400 programů v USA. Po mnoho let díky grantům NSHRC nabízelo pravidelné konference, školení, newslettery, průvodce a vytváření sítí po celé zemi. (National Shared Housing Resource Center, 2024)

Homesharing se jako koncept sdílení domácnosti uchytil v Evropě o dekádu později než ve Spojených státech. Ve Spojeném království se homesharing představil na začátku 80. let 20. století. Uvádí se, že v Evropě vznikl paralelně k britskému konceptu zcela nezávisle homesharing ve Španělsku, kde s ním v roce 1991 začal Alojamiento por Compañia v Granadě, aby se zajistilo chybějící studentské bydlení. (HomeShare International, 2024). Od roku 1992

převzali myšlenku homesharingu v Německu, kde byl založen cenami oceňovaný program Wohnen für Hilfe profesorkou Anne-Lotte Kreickemeier v Darmstadtu. Znovu se tak stalo z důvodu potřeby zajištění bydlení pro studenty. Nyní v Německu funguje několik takovýchto programů. (HomeShare International, 2024)

Dříve zmíněná Nan Maitlandová byla zakladatelkou a prezidentkou Homeshare International, projektu inspirovaného úspěchem amerických homesharingových programů. Vize se proměnila v britské programy a následně v propojení klientů, které bylo tak úspěšné, že Maitlandová odešla ze státní služby a založila v Londýně v roce 1993 Community Care Trust (volně přeloženo Komunitní svěřenou péči), první nezávislý homesharingový program ve Spojeném království. Funguje dodnes pod názvem Homeshare (Crossroads Care Central and North London). Maitlandová se spolupracovníky během následujících let úspěšně propojila několik stovek osob a podařilo se jí navázat kontakty s organizátory amerických programů. V Německu také objevila práci Anne-Lotte Kreickemeier, která se v roce 1999 stala jedním ze členů správní rady, pod níž se přesunul projekt Homeshare International. Ochotou podělit se o své zkušenosti se objevila v pilotních programech v Austrálii, České republice a Izraeli. (Homeshare international, 2011)

V roce 1999, jak bylo výše zmíněno, Nan Maitlandová uvedla do pohybu Homeshare International (HI, volně přeloženo jako Mezinárodní sdílení domova) pro rozšíření konceptu homesharingu. V Sydney a australském Melbourne díky práci této organizace odstartovaly homesharingové programy již v roce 2000. (HomeShare International, 2024)

Ve Francii vznikla již v roce 2005 asociace pro multigenerační bydlení Cohabilis, která se snažila vyřešit otázky izolace seniorů. (Cohabilis Créateur de liens par l'habitat, 2023) O rok později, tedy v roce 2006, byla založena v blízkosti Paříže organizace ensemble2générations, odkud se rozšířila do dalších částí země. (HomeShare International, 2024) Ve spolupráci se Spojeným královstvím a zapojením NAAPS (New Association of Adult Placement Service, volně přeloženo Nová asociace služeb umístění dospělých osob), se podařilo přesvědčit ministerstvo zdravotnictví, aby v roce 2007 podpořilo pilotní homesharingové programy v západním Sussexu a Oxfordshiru. NAAPS nyní zastupuje Homeshare Association, zastřešující orgán pro britské programy. Roku 2009 se Nan Maitlandová zúčastnila svého posledního Světového kongresu v Paříži, ale ještě týden před smrtí o dva roky později přispívala do poslední možné chvíle homesharingové komunitě. (Homeshare international, 2011) Homesharing se podařilo díky jejím snahám rozšířit nejen do dalších evropských států, ale i na

další kontinenty. V roce 2013 se objevily pilotní programy v Japonsku, a to jako první programy v Asii. (HomeShare International, 2024)

Mezitím ve Spojených státech navzdory škrtkům ve financování a změnám ve vedení americké centrum NSHRC nadále existovalo prostřednictvím sítě dobrovolných regionálních koordinátorů, kteří nabízeli pomoc, jak jen mohli. Nezisková organizace HIP Housing (Human Investment Project) v Kalifornii, centrum St. Ambrose Housing v Marylandu a náboženská organizace Interfaith Housing Center v Illinois, mimo jiné, pomohly udržet tuto síť v chodu po mnoho let. V roce 2015, s novým národním představenstvem a novým odhodláním, se organizace reorganizovala tak, aby se soustředila pouze na homesharing namísto širšího zaměření sdíleného bydlení. Konference v říjnu 2018 pod vedením HIP Housing byla jedním z výsledků této reorganizace, a stala se **první národní konferencí o sdílení domácností v posledních deseti letech**. (National Shared Housing Resource Center, 2024).

Ač homesharingové programy fungují po celém světě, někde teprve začínají, a ne vždy se setkaly s úspěchem, tudíž je potřeba nadále je rozvíjet a šířit osvětu o problematice. HomeShare International nabízí i nyní možnost se zapsat do asociace, poskytují poradenství a podporu při startování pilotních homesharingových programů. (HomeShare International, 2024) Nicméně evropskou zemí, v níž se projekt homesharing proměnil do podoby nejbližší tomu, jak jej známe v České republice, s dlouhodobými pozitivními výsledky je **Irsko**. Počáteční cílovou skupinou byly osoby v seniorském věku, jak uvádí The HomeShare, jediný irský neziskový homesharingový program. Doplnuje stávající podporu a pomáhá zmírnit břemeno starostí nejen starším osobám a osobám se zdravotním postižením, ale také jejich rodinám a žadatelům o ubytování, kteří čelí přehnanému zvyšování nájemného v celém Irsku. (HomeSharing in Intellectual disability services in Dublin, 2023)

1.2 Homesharing v České republice

„Homesharing (česky sdílení domova) se v České republice rozšířil před dvěma lety. Dostal se k nám z Irska, kde podobně jako v dalších evropských zemích úspěšně funguje už třicet let.“ (Švábová, 2023, str. 100)

Velký podíl na uchycení homesharingu v České republice má kromě organizací Děti úplňku a Rodinné integrační centrum, které začali s pilotními projekty u nás také nadační fond Abakus, jehož finanční příspěvek umožnil rozšíření homesharingu v České republice do dalších regionů. Abakus je rodinný nadační fond. Založili ho Pavel Baudiš a Eduard Kučera, kteří byli na začátku vzniku technologické firmy Avast. Abakus má pokračovat v hledání řešení a odpovědí na změny v různorodých oblastech. Prvotní filantropické úmysly přetrvávají a pracovní tým Abakusu kromě způsobů financování přichází s projekty pro sociálně ohrožené skupiny. Homesharing je jedním z projektů, který začali financovat. Zaměřili se na navázání na pilotní projekty zabývajícími se potřebami rodin s dětmi se zdravotním znevýhodněním. Podpořili 6 organizací v České republice, jež v roce 2021 zaváděli homesharing. (Abakus, 2021)

Z 12 krajů, které se zapojili do grantové výzvy, žádost podalo 19 organizací, z nichž bylo vybráno 11 uchazečů do druhého kola řízení. Komise při online setkání po hodnocení a diskuzi vybrala 6 kandidátů pro dvouletý program homesharingu. Jeho cílem bylo projekt uvést do provozu v organizaci a pomoci jej ukotvit v systému sociálních služeb České republiky. Mezi organizace se rozdělilo 17 400 000 korun. Účelem projektu bylo otestovat funkčnost již vzniklých metodik a vypracovat nové. Dvouletý projekt trvající od července roku 2021 do prosince 2023 pomohl 6 vybraným organizacím přispěním finančních prostředků, konkrétně se pro každou vyšplhaly až na částku 3 milionů korun, k zavedení homesharingu. Součástí podpory bylo důkladné proškolení a individuální mentoring pro zajištění sbírání dat k budoucím potřebám, které by sloužili k již zmíněnému ukotvení projektu v sociální sféře v České republice. (Abakus, 2021)

Součástí hodnotící komise zaručující kvalitu a srovnání dat se staly odbornice z organizací: Společnost pro ranou péči, Rodinné Integrační Centrum, České odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, Děti úplňku a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Děti úplňku a Rodinné Integrační Centrum se staly odbornými partnery projektu homesharing

a jejich pracovní náplní bylo školení organizací, mentoring, advokační a osvětové aktivity. (Abakus, 2021)

Program homesharing z roku 2021 se zaměřoval na rodiny pečující o dítě či mladého dospělého s mentálním nebo kombinovaným postižením a na zvýšení dostupnosti odlehčovacích služeb. Od zavedení projektu se očekávalo postupné upevnění homesharingu, rozšíření do dalších regionů a v systému podpor České republiky. Předpokládaným výsledkem mělo být až 60 spárovaných rodin, tedy pečující rodiny dlouhodobě spolupracující s hostiteli a také spolupráce na úrovni měst, krajů a ministerstev. (Abakus, 2021)

Organizace Děti úplňku (Praha) a Rodinné Integrační Centrum (Pardubice) dohlíží na homesharing v České republice, který pokrývá potřebu pobytové komunitní odlehčovací služby pro rodiny s dětmi s poruchami autistického spektra. Ač dobu ověřování pilotního projektu narušila epidemie covid-19, podařilo se úspěšně spárovat 22 rodin, a to byl prvotní impuls k vypracování metodiky homesharingu. (Abakus, 2021)

Sběr dat vycházející z pilotního ověřování měla na starosti Schola Empirica. Jedná se o neziskovou organizaci, která vytváří vzdělávací metodiky, doplňuje vzdělání učitelům, sociálním pracovníkům a rodičům za účelem poskytnutí nejlepší možné péče dětem a plné rozvinutí jejich potenciálu. (SCHOLA EMPIRICA, z. s., 2024)

Získané výsledky potvrdily kvalitní přípravu hostitelů pověřenými organizacemi a naplnění očekávání, jelikož hostitelé i primární rodiny vyjadřují spokojenost se součinností všech stran založenou na důvěře. (Abakus, 2021)

Pověřené organizace, které se takto úspěšně zapojili do programu rozvoje homesharingu jsou MIKASA z. s., Zet-My, z. s., LÍP A SPOLU, z. s., Centrum Orion, z. s., Slezská diakonie – Úsek Brno, Centrum pro komunitní práci střední Čechy.

1.3 Cílová skupina

V České republice je nyní cílovou skupinou organizací poskytujících službu homesharingu spektrum osob spadajících pod diagnózu poruchy autistického spektra, mentálního a kombinovaného postižení, případně kombinace výše zmíněných. V budoucnosti se zaměření homesharingu po získání dostatečných finančních prostředků může rozšířit na další cílové skupiny, zejména na osoby s odlišným zdravotním postižením. (Abakus, 2021)

Jak už bylo zmíněno, homesharing byl ve svých počátcích ve světě projekt zamýšlený pro různé sociální skupiny. Ovšem časem a potřebami společnosti se cílová skupina nejrůzněji přetransformovala. Obecně vzato by se dalo říct, že nyní v České republice tvoří skupinu, na kterou homesharing cílí, osoby s postižením. (Abakus, 2021)

Jelikož „lidé se zdravotním postižením tvoří významnou skupinu – minoritu – občanů České republiky. [...] Zdravotní postižení jako takové se však přímo dotýká mnohem vyššího počtu obyvatel, neboť většina lidí se zdravotním postižením žije v rodinách. Počet osob, které tak jsou v té či oné míře zasaženy důsledky zdravotního postižení, ať už ve sféře sociální, ekonomické, psychologické a dalších, je daleko vyšší.“ (Michalík, 2011, str. 31)

Na základě výše uvedeného je zaměření tohoto inovativního projektu na tuto cílovou skupinu velmi příhodné a společensky prospěšné.

Poruchy autistického spektra

„MKN-10 autismus klasifikuje na jednotlivé podtypy patřící do kategorie pervazivních vývojových poruch.“ (Šporclová, 2018, str. 10)

Pervazivní vývojová porucha znamená, že pokud jí jedinec trpí, má stálé nedostatky ve schopnosti jakéhokoliv zahájení a udržení sociální interakce či komunikace. Dalšími charakteristickými znaky jsou neměnné vyhraněné zájmy, rigidní chování. „Pervazivní“ doslova znamená všepromikající. Je tedy zřejmé, že projevy této poruchy se týkají všech oblastí života jedince. (Šporclová, 2018)

Takzvaná triáda problémových oblastí společná pro poruchy autistického spektra se skládá z těchto oblastí:

1. sociální interakce a sociální chování
2. komunikace

3. představivost, zájmy, hra

Všechny tyto oblasti má jedinec s poruchou autistického spektra ve větší či menší míře narušeny. (Thorová, 2016)

Poruchy autistického spektra se dále dělí na:

- Dětský autismus – abnormální či přerušovaný vývoj, projevující se před třetím rokem dítěte, zasaženy všechny oblasti autistické triády
- Atypický autismus – odlišuje se od dětského autismu věkem, kdy je možné ho diagnostikovat nebo tím, že se projevy netýkají všech tří diagnostických oblastí, často se vyskytuje v kombinaci u jedinců s těžkým či hlubokým mentálním postižením
- Aspergerův syndrom – narušená sociální interakce, řečové schopnosti a kognice v pořádku, stále se opakující zaujetí stejnými zájmy a činnostmi
- Rettův syndrom – diagnostikován zatím vždy jen u dívek, první příznaky obvykle v 7. až 24. měsíci, dochází k postupné ztrátě řeči a problémech v koordinaci těla, opakující se krouživé pohyby rukou, hyperventilace, ve většině případů syndrom dospěje až do fáze těžké mentální retardace
- Jiná dětská dezintegrační porucha – charakteristická tím, že po běžném vývoji následuje stálá regrese, dochází ke ztrátě zájmu o okolí, problém s komunikací a interakcí
- Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby
- Jiné pervazivní poruchy
- Neurčená porucha psychického vývoje (Pervazivní vývojové poruchy, *MKN-10*)

Mentální postižení

Mentální postižení či mentální retardace je souhrnné označení postižení, jež postihuje intelekt a rozumové schopnosti. Vyznačuje se neschopností pochopit své okolí a v žádoucí míře se mu přizpůsobit. Charakteristické pro mentální retardaci jsou tyto znaky:

- narušený vývoj rozumových schopností
- nedostatečně rozvinuté myšlení a řečové schopnosti

- výrazně omezená schopnost procesu učení
- obtíže v přizpůsobení se běžným životním podmínkám

Mentální postižení je vrozené, což znamená, že se dítě už od počátku nevyvíjí standartně, a taktéž je trvalé s možností zlepšení při adekvátní a správné práci na rozvoji s jedincem. (Vágnerová, 2014)

Osoba s poruchou autistického spektra, která je závislá na péči pečující osoby, může ztratit podporu v případě náhlého onemocnění, hospitalizace, závažného úrazu nebo úmrtí pečující osoby. Zatím není k dispozici vhodný model pro řešení těchto situací. Umístění osoby s poruchou autistického spektra do běžného pobytového zařízení sociálních služeb či nemocnice nemusí vždy být vhodným řešením, protože prostředí nejsou pro ně známá a změna může zvýšit frustraci, vést k nežádoucím projevům chování a nevratným následkům. Krizová odlehčovací služba často chybí v zařízeních se sociální službou, která by vyhovovala specifickým požadavkům osob s PAS. (Informačního systému výzkumných a inovativních projektů [ISVP], 2020)

Kombinované postižení

Službu homesharingu nabízí 6 organizací v České republice a polovina z nich má zahrnuto v cílové skupině službu pro kombinované či vícečetné postižení. (Abakus, 2021)

Kombinované postižení můžeme definovat jako:

„postižení vícečetné – zpravidla kombinace různých postižení, které mohou zahrnovat: řeč, mobilitu, učení, mentální funkce, zrak, sluch, mozkové zranění a některá další. Kombinovaná postižení jsou často provázena smyslovým deficitem, obtížemi v chování či v oblastech sociálních vztahů. Přítomny bývají obtíže v → jazykových a → komunikačních nebo též ve schopnosti samostatné orientace a pohybu.“ (Valenta a kol., 2015)

Shrnutí

V první kapitole byl definován homesharing, seznámili jsme se s historií jeho vzniku ve světě a v České republice. Charakterizovali jsme cílové skupiny, kterým je uvedená služba určena.

2 Systém péče

Sociální systém nabízí v České republice mnoho forem sociálních služeb. Jedná se o služby sociální prevence, sociální péče a sociálního poradenství.

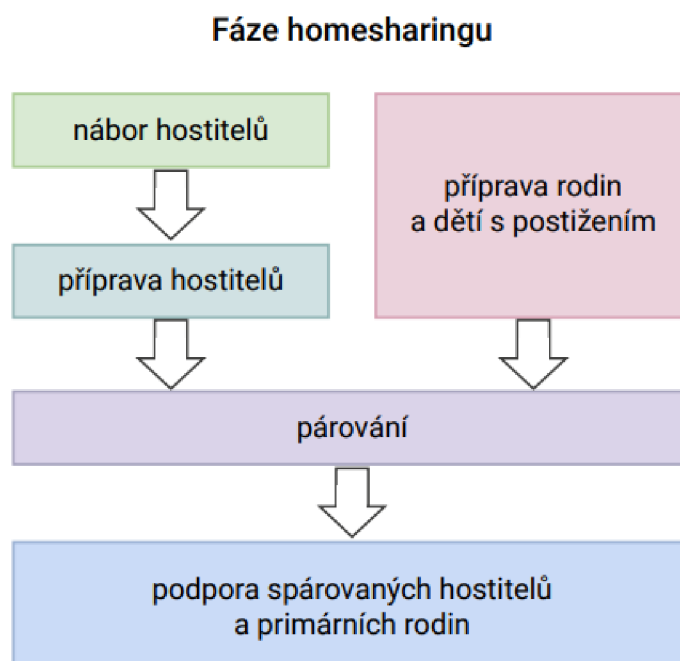
V České republice je hlavním právním dokumentem, který stanovuje pravidla pro poskytování sociálních služeb a definuje specifika druhů Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. (Kaczor, 2022)

Z hlediska této práce je důležité seznámit se se základními principy poskytování sociálních služeb. Tyto základní principy sociálních služeb uvádí Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: *„Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.“* (§ 2, z. č 108/2006 Sb. ve zn. pozd. předpisů)

„V průběhu posledních desetiletí jsme svědky významné proměny postavení osob se zdravotním postižením ve společnosti. Od sedmdesátých let 20. století dochází k postupnému zvýrazňování sociálního pohledu na zdravotní postižení a osoby, které jsou jejich nositeli. Zdravotní postižení není již vnímáno jako fenomén výlučně medicínsky, ale jako sociálně determinovaná okolnost, na které se významnou měrou podílí společenské podmínky. Patnáct let od přijetí Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (OSN, 2006) se stává tato optika dominantní, byť nenachází své praktické aplikace ve všech oblastech života.“ (Matoušek, 2022, str. 101)

Nazírání na jedince, jenž má zdravotní postižení jako na osobu, jejíž kvalita života závisí na prostředí a podmínkách, v nichž žije, vedla k přehodnocení a rozšíření oblasti potřeb. Tím se vytváří závazek pro společnost, která by měla tvořit podmínky, aby se tyto potřeby daly naplňovat. (Matoušek, 2022)

2.1 Fáze homesharingu

Obrázek č. 1 Fáze homesharingu (Pudlovská a kol., 2021)

Homesharing jako takový je složitý proces rozdělen do mnoha fází, kterými musí nejen hostitel projít. Stojí značné úsilí, ale i čas. Jedná se spíše o maraton, než běh na krátkou vzdálenost.

Nábor hostitelů je v procesu homesharingu jedna z nejobtížnějších, a to nejen z pohledu samotného získání hostitelů, ale i jejich nalezení. V této fázi je třeba vynaložit velké úsilí do náborové kampaně, jelikož ze začátku je potřeba oslovení velkého počtu lidí, aby z náborové kampaně vzešlo alespoň několik hostitelů, kteří budou skutečně spárováni. (Pudlovská, 2021)

Podstatný vliv na úspěšnost náboru hostitelů má jeho forma. Nábor by měl být poutavý a vyhovující zájemce o homesharing vhodně upoutat a oslovit. Neměl by však vytvářet u případných hostitelů nerealistická očekávání či neadekvátní motivaci. Díky postupnému vzájemnému poznávání mezi zastřešující organizací a zájemcem o hostitelství během celého průběhu náboru, který zahrnuje samotné spuštění kampaně až po přípravu hostitelů, může organizace i jednotlivec sám vyhodnotit, zda je homesharing pro něj vhodný či nikoliv. (Pudlovská, 2021)

Cesta hostitele

Obrázek č. 2 Cesta hostitele (Pudlovská a kol., 2021)

Nábor hostitelů má jasně daný postup, který zahrnuje tyto kroky:

Hlavním cílem **náborové kampaně** je oslovit co největší množství osob, které se mohou zapojit do homesharingu. Je však těžké to v náborové kampani udělat správně a dosáhnout tak požadovaného výsledku. Pro organizace je důležité zvýšit povědomí o této formě pomoci do široké veřejnosti. Pro úspěšnost kampaně je záhodno si definovat koho, neboli jakou cílovou skupinu, poté jak, kde, kdy a proč chceme oslovovat a co má být samotným sdělením. (Pudlovská, 2021)

Webová stránka by měla na první pohled zaujmout, protože její vzhled určuje, zda na ní návštěvník setrvá či nikoliv. Na webové stránce by měly být poskytnuty veškeré základní informace, které umožní návštěvníkovi seznámit se blíže s homesharingem a pomůžou mu se rozhodnout, zda ho to blíže zajímá a chce se zapojit nebo nikoliv. (Pudlovská, 2021)

Homesharingový večer, jehož principem je, během této první osobní schůzky, kdy se potkává zájemce o zapojení se do sdílené péče s představiteli konkrétní zastřešující organizace ve vybraném místě, poskytnout bližší informace. Například co homesharing obnáší, jaké z něj

plynou pro hostitele povinnosti, ale i práva. Zájemci také mohou pokládat dotazy, které jim vyvstanou v souvislosti s homesharingem. Také se na tomto večeru mohou setkat s lidmi už zapojenými do procesu, a to jak s pečujícími, tak s hostiteli. Setkání navíc není závazné a dobrovolník může odcházet s tím, že se zapojit nechce. (Pudlovská, 2021)

Homesharingový večer má dle Pudlovské (2021, s. 19) osvědčenou strukturu:

1. *„přivítání, představení organizace a mluvčích (cca 10 minut)*
2. *historie homesharingu – jeho cesta z Irska do Česka a do naší organizace (cca 15 minut)*
3. *představení cílové skupiny, pro kterou organizace zajišťuje homesharing (cca 15 minut)*
4. *zkušenosti dlouhodobě pečujících rodičů, co jim homesharing přináší, organizace, které ještě nemají primární rodiny zapojené do homesharingu, mohu využít krátkých dokumentárních videí*
5. *zkušenosti hostitelů (cca 10 minut)*
6. *cesta hostitele – co čeká člověka, který se chce stát hostitelem (cca 15 minut)*
7. *prostor pro otázky z publika (cca 20 minut)*
8. *závěr s možností domluvit si s pracovníky organizace termín osobní seznamovací schůzky“*

Jakmile si zájemce po homesharingovém večeru zvolí, že se chce stát hostitelem a být součástí tohoto procesu následuje **osobní seznamovací schůzka**. Zde poprvé dochází k seznámení budoucího hostitele a organizace. Hostiteli by měli být dány veškeré informace, jež pomohou k jeho finálnímu rozhodnutí, zda se k homesharingu připojí. Samotné organizaci by poté mělo tohle setkání dát dostatečnou zpětnou vazbu a pomoci se rozhodnout, jestli zájemce pozve do přípravy hostitelů. (Pudlovská a kol., 2021)

S potenciálním hostitelem je veden rozhovor pracovníkem organizace, při kterém se snaží zjistit jeho pohnutky, které vedly k zapojení se do homesharingu. V případě, že mají obě strany ze setkání kladné pocity, obdrží zájemce přihlášku do přípravy hostitelů. Tato schůzka je posledním krokem náborové kampaně a je to nezbytnost k pokračování hostitele v homesharingu.

Základem **přípravy hostitelů** je šest přípravných setkání, kterými je nutno projít. „*Cílem přípravy je seznámit zájemce o hostitelství se specifickým prostředím rodin dlouhodobě pečujících o dítě s postižením a umožnit mu porozumět zátěži, kterou pečující rodiny zažívají.*“ (Pudlovská, Třešňáková, 2021, str. 22)

Hostitelé by se během setkání měli naučit různým způsobům komunikace, jelikož se homesharing v České republice věnuje osobám s mentálním postižením, s nimiž se dorozumívání může lišit oproti intaktní společnosti. Přípravná setkání seznamují hostitelskou rodinu či jednotlivce především s komunikací, s ošetrovatelskou péčí, bezpečnostními podmínkami a zvyšují povědomí o chování náročném na péči. Pro fungování vztahu v homesharingu je podstatné, aby zájemci o hostitelství znali situaci primární rodiny. Osoby, kterých se hostitelství týká, jsou připravovány dvakrát týdně ve skupině čítající od desíti do patnácti členů. V případě přihlášení páru nebo rodiny musí být proškoleny všechny dospělé osoby, ale účast ostatních dospělých a nezletilých dětí z hostitelské rodiny není povinná. (Pudlovská a kol., 2021)

Dříve zmíněné odlišné komunikační přístupy jsou kupříkladu potřeba u péče o jedince s poruchou autistického spektra, u nichž je často přidružené mentální postižení. Spolu se zvýšenou či sníženou citlivostí (hypersenzitivita či hyposenzitivita) způsobuje závislost na celodenní podpoře a pomoci okolí. Tzv. nízkofunkční autismus u osob všech věkových skupin omezuje schopnost vyjádření i základních fyziologických potřeb, jako jsou hlad, žízeň, potřeba spánku a hygiena. Jejich nervová soustava má navíc obtíže zpracovávat nadbytek smyslových vjemů. Na každodenní realitu pečujících rodin s potomky s autismem je nutné budoucí hostitele dostatečně připravit. (Homesharing je nová služba pro děti s poruchami autistického spektra v České republice, 2021)

Jakmile hostitelská rodina či jednotlivec ukončí přípravu, je nasnadě prověřit vhodnost kandidátů. Pracovník ze zastřešující organizace několikrát navštíví danou rodinu u nich doma. Na těchto návštěvách vede rozhovory s každým z rodiny zvlášť a poté se všemi dohromady. Účelem rozhovorů je opravdu důkladně zjistit a posoudit vše, co by mohlo do procesu hostitelství zasahovat a jakkoliv, ať už pozitivně či negativně, ho ovlivňovat. Těmito faktory jsou třeba vztahy, které panují v rodině, záliby, koníčky, domácí mazlíčci, prostory, bydlení atd. (Pudlovská a kol., 2021)

Ze všech těchto informací získaných během rozhovorů a také ze sledování kandidátů během školení vytvoří pracovník jejich profil a napíše zprávu. Poté si vyžádá od kandidáta

všechny potřebné dokumenty, jako je například výpis z rejstříků trestů všech osob z rodiny, které se zapojí do homesharingu. (Pudlovská a kol., 2021)

Schvalovací panel má zajistit posouzení zájemce více stranami, aby bylo rozhodnutí co nejvíce objektivní. Pracovník, jenž vypracoval vše potřebné o hostiteli tyto informace přednese před tzv. schvalovací panel, který se skládá z více pracovníků organizace, a ti posoudí, zda je hostitel vhodný a bude mu umožněno párování s pečující rodinou. (Pudlovská a kol., 2021)

Při **párování** se snaží pracovníci homesharingu vybrat vhodné rodiny ze strany hostitelů i pečujících a dát je dohromady tak, aby to bylo vyhovující pro obě strany. Ti se snaží brát v potaz možnosti obou rodin. Je důležité myslet na zásadní kritéria, jež se nesmí opomenout. Velmi důležité je myslet např. na vzdálenost mezi hostiteli a osobou z pečující rodiny, aby dojíždění mezi rodinami nebylo příliš složité a byla dodržována určitá pravidelnost. Dalšími jsou např. časové možnosti hostitele, odolnost vůči stresovým situacím a fungování v nich. V párování se nesmí opomenout ani ty nejmenší detaily. Kupříkladu pokud mají hostitelé psa, ale jedinec z pečující rodiny se bojí štěkotu. Je jasné, že takové rodiny nemohou být spárovány, i kdyby všechny ostatní kritéria byla vyhovující. I proto může proces párování být opravdu dlouhý. (Pudlovská a kol., 2021)

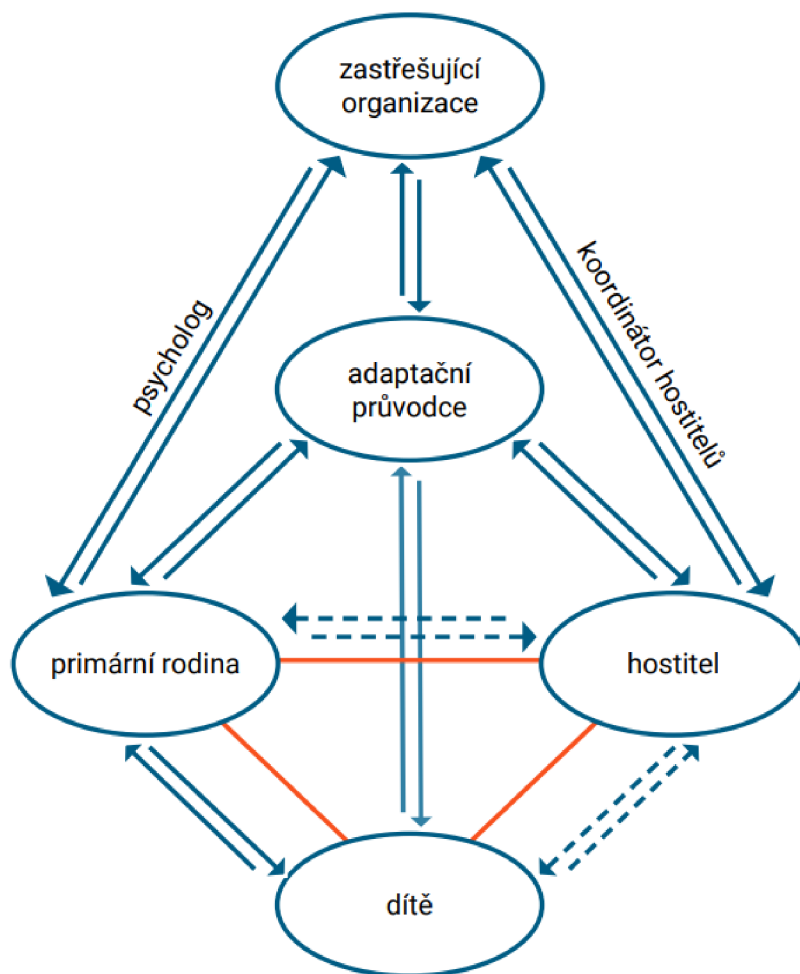
Pokud se najde vyhovující hostitel ke konkrétnímu jedinci z pečující rodiny, může dojít k **prvnímu setkání**. Během této fáze jsou provázeni pracovníkem organizace zajišťujícím homesharing, je přítomen při jejich prvním setkání. Pracovníka sledujícího proces seznamování a navázání vztahu označujeme za adaptačního průvodce, který zůstává k dispozici pro obě strany. Hostitelská i primární rodina mají možnost kdykoliv, to znamená během kterékoliv fáze, odstoupit z procesu. Jestliže při prvním párovacím setkání, případně později, nedojde k adekvátní shodě, adaptační průvodce se pokusí nalézt alternativu v podobě jiné hostitelské rodiny. (Pudlovská a kol., 2021)

V době, kdy hostitel či hostitelská rodina pečují o jedince s postižením, organizace stále zůstává aktivní ve formě intervizí, supervizí a dalším vzdělávání. (Pudlovská a kol., 2021)

I po tom, co je hostitel spárován s jedincem z pečující rodiny a homesharing už nějakou dobu úspěšně probíhá, je stále potřeba, aby organizace udržovala s oběma stranami kontakt. A to nejen v podobě podpory zmíněné výše, ale i jakousi formou **kontroly**, zda jsou všechny strany spokojené. (Pudlovská a kol., 2021)

2.2 Odborný tým

V případě homesharingu se odborný tým skládá z pracovníků zastřešující organizace. Ta sehrává v realizaci homesharingu klíčovou úlohu. Organizace zprostředkovává kompletní přípravu od počátku náborů přes přípravu hostitelů až po samotné párování, a to včetně monitorování již fungujícího sdílení péče u pečujících i hostitelských rodin. Jedním z hlavních cílů organizace je zajistit, aby žádná ze zúčastněných stran procesu homesharingu nebyla opomíjena a vystavena tak nepříjemným situacím. (Pudlovská a kol., 2021)

Obrázek č. 3 Schéma struktury homesharingu (Pudlovská a kol., 2021)

Koordinátor zastává roli vedoucího homesharingového multidisciplinárního týmu. Spolupracuje s osobami s postižením, s jejich rodinami a sociálním okruhem, s poskytovateli služeb a s pracovníky sociálních služeb. Má na starost chystání náborů a školení, řídí schvalovací a párovací panel. Od samotného začátku homesharingu jsou zapojeny jak

hostitelské rodiny, tak pečující rodiny do prvotních seznamovacích setkání obou stran, kterých se koordinátor účastní. (Home Sharing in Intellectual Disability Services in Dublin. Our Health Service, 2016)

Koordinátor kontroluje, monitoruje a přezkoumává proces, je zodpovědný za komunikaci s lidmi, kteří se zajímají o hostitelství a také se stará o organizační a administrativní přípravu hostitelů. Komunikuje s hostiteli, kteří se podílejí na homesharingu, a to jak ohledně administrativních záležitostí, tak i společných setkání. Mezi základní požadavky na koordinátora patří flexibilita, pokročilé organizační a komunikační schopnosti, jelikož se věnuje i osvětě a dalšímu rozšíření homesharingu mimo svoji službu. (Home Sharing in Intellectual Disability Services in Dublin. Our Health Service, 2016)

Adaptační průvodce je velmi důležitá pozice nejen pro zastřešující organizaci, ale i pro celkové fungování vztahů v tomto procesu. Vyplývá to z toho, že adaptační průvodce zná velmi dobře všechny strany zapojené do homesharingu. To znamená, že kromě hostitelů a dítěte zná i pečující rodinu. Adaptační průvodce má za úkol připravit dítě a rodinu na homesharing, účastní se procesu párování a slouží jako kontaktní osoba pro rodiny a hostitele zapojené do homesharingu. (Pudlovská a kol., 2021)

Z těchto důvodů je potřeba, aby měl adaptačního průvodce dobré komunikační dovednosti, byl časově přizpůsobivý, psychicky odolný a měl náležité odborné vzdělání.

Lektor přípravy hostitelů využívá organizace tehdy, když si sama zařizuje přípravu hostitelů. U vzdělávání hostitelů je přítomen i psycholog a pracovník, jenž zná cílovou skupinu (většinou adaptační průvodce). (Pudlovská a kol., 2021)

Psycholog Homesharingu by měl být k dispozici jako podpora pečujících rodin, je zodpovědný za jejich přípravu a provázení. Řeší nejasnosti pečujících rodin, ale také případné problémy či krize. Taktéž zajišťuje pořádání skupinových setkání rodin. V neposlední řadě pomáhá při přípravách hostitelů jakožto odborný lektor. (Pudlovská a kol., 2021)

2.2 Pozitivní přínos homesharingu

Homesharing může působit dojmem, že jeho přínos je obdobný jako například u osobní asistence či odlehčovací služby. Zkrátka, že “jen“ uleví pečujícím. Nicméně jeho přesah je větší. Velká výhoda je například v tom, že oproti jiným sociálním službám je poskytován v přirozeném prostředí hostitelských rodin, tedy v jejich vlastních domácnostech. (Homesharing je nová služba pro děti s poruchami autistického spektra v České republice, 2021)

ŠVÁBOVÁ (2023) uvádí, že homesharing je prospěšný pro všechny tři zúčastněné strany. V první řadě pro rodiče nebo pečující, kteří se starají o dítě s postižením. Ti mají díky homesharingu k dispozici pár volných hodin, a tím i možnost být ve společnosti, která je celý život odmítala. Najednou ovšem do jejich života přichází někdo, kdo dá najevo zájem o ně a jejich rodinu. Hostitelé jsou často nepříjemně překvapeni, když v průběhu přípravy zjistí, co pečující rodiny v životě standartně zažívají. V druhé řadě je to samozřejmě dítě, které dostává nové podněty a vhledy. To díky vyjmutí ze svého domácího prostředí poznává, jak funguje život mimo něj, učí se komunikovat s dalším novým člověkem.

Další výhodou je, že se u dítěte a rodičů posiluje schopnost separace, která bývá prvotní obtíží při navázání kontaktu hostitelské a pečující rodiny. Rodiče pečující o osoby s postižením jsou v neustálém přímém kontaktu a odloučení při předání, ač se jedná o krátkodobou záležitost, vyvolává silnou emoční reakci. (Švábová, 2023)

V neposlední řadě se nesmí zapomenout na hostitele, kteří homesharing taktéž hodnotí velmi kladně. Jsou rádi, že smysluplně tráví svůj volný čas. I přesto, že jsou to často aktivní a vytížení lidé, se stejně do homesharingu zapojí, protože jim to dává smysl. Užívají si stráveného času s dítětem. Žijí „tady a teď“. Dítě, o které pečují, jim poskytne nový úhel pohledu na svět. (Švábová, 2023)

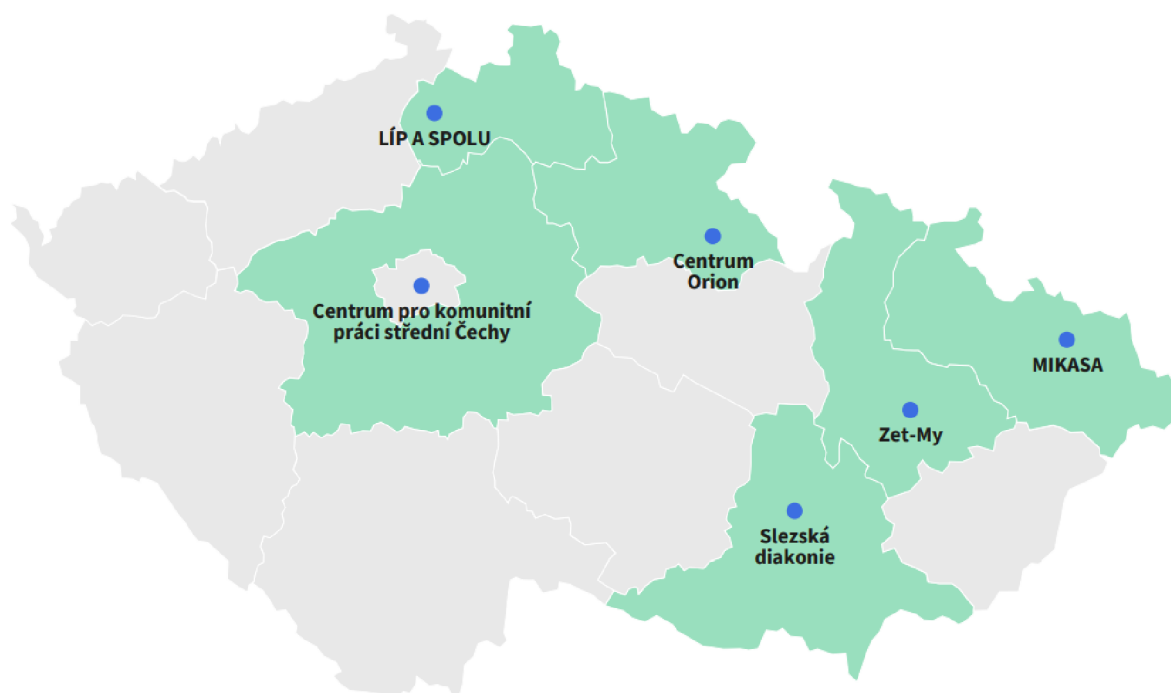
Homesharing je postaven na vztazích, což je další velké plus. Vztah mezi rodinou, hostitelem a zprostředkovatelskou organizací by měl být na partnerské úrovni, aby vše správně fungovalo. Když tomu tak je, homesharing se stává pro všechny strany přínosem. (Švábová, 2023)

Shrnutí

Ve druhé kapitole byly popsány fáze homesharingu. Charakterizován odborný tým a jeho kompetence a v závěru poukázáno na pozitivní přínos homesharingu.

3 Organizace v České republice

Homesharing se postupně rozšiřuje v České republice, a stává se tak možností pomoci a podpory pro více rodin pečujících o jedince s handicapem. Postupně se k původním šesti organizacím přidávají další organizace napříč kraji. Tato síť se nadále rozrůstá, a zvyšují se tak příležitosti nejen pro pečující rodiny, ale i pro další zapojené strany. Jak již bylo dříve zmíněno, do homesharingu se od června 2021 zapojily tyto organizace:

Obrázek č. 4 Mapa organizací poskytující homesharing (Abakus, 2021)

LÍP A SPOLU je nezisková organizace se sídlem v České Lípě, která nabízí služby v oblasti poradenství a vzdělávání, rodičovské skupiny, hlídání dětí, dětské tábory, rodinné pobyty. Vše je zaměřeno na rodiny dětí s poruchami autistického spektra. Spolek vznikl začátkem roku 2019 z iniciativy rodičů a prarodičů dětí s poruchou autistického spektra, jelikož mezi nimi samotnými panoval pocit, že je třeba pomoci dalším rodinám a sdílet mezi sebou zkušenosti: kde si říct o pomoc a kde ji vyhledat, jak si najít čas na odpočinek, nebo jak co nejvíce předejít tomu, aby se rodina rozpadla a tíha nepřetržité péče zůstala například jen na jedné osobě. (Líp a spolu, 2024)

Centrum pro komunitní práci střední Čechy je nezisková organizace fungující ve Středočeském kraji a Hlavním městě Praha. Má celkově 6 poboček. Její vizí je zlepšení veřejné správy a ve spolupráci s občany tak přispívat ke zkvalitnění jejich života. Nyní se ale soustředí na podporu a legitimizování potřeb osob, jež se starají o své blízké. Vedle toho pracují na fungování homesharingu v jejich kraji. Centrum pro komunitní práci vzniklo v roce 1996. (Centrum pro komunitní práci střední Čechy, 2024)

Centrum Orion, sídlící v Rychnově nad Kněžnou, nabízí služby pro osoby s postižením, a to služby osobní asistence a centrum denních služeb, či různé formy terapií. Dále také poskytuje rodinám poradenství, psychoterapeutické konzultace, semináře pro rodiče. Snaží se šířit do veřejného prostoru osvětu o životě s postižením a úskalí s ním spojená. Homesharing poskytuje v Královehradeckém kraji. Vznik centra Orion se datuje v roce 1998 z občanského sdružení rodičů a přátel dětí s postižením. Jeho cíl ale stále zůstává, a to pomáhat dětem a dospělým s postižením a jejich rodinám. (Centrum Orion, 2024)

Slezská diakonie – Úsek Brno je nestátní nezisková organizace, jež nabízí služby zaměřené na sociální oblast. Její cílová skupina je široká, zahrnuje nejen osoby s postižením ale i seniory, lidi bez domova a osoby v těžkých životních situacích. Nabízí poradnu rané péče, osobní asistence, sociální rehabilitace a službu centrum rozvoje. Homesharing poskytuje v Brně a Jihomoravském kraji. Organizace funguje od roku 1990 v návaznosti na charitativní činnost Slezské církve evangelické. (Slezská diakonie – Úsek Brno, 2023)

Zet-My je nezisková organizace sídlící v Olomouci. Poskytuje odlehčovací službu ve formách ambulantní, terénní i pobytové. Cílovou skupinou organizace jsou osoby s mentálním a kombinovaným postižením, včetně Poruch autistického spektra. Pro poskytování homesharingu v Olomouckém kraji je podmínkou pro zapojení osoby mentální postižení. Spolek Zet-My vznikl v roce 2020 s vizí odlehčit pečující osobám od náročné péče. (Zet-My, z. s., 2024)

Mikasa je nezisková organizace sídlící v Ostravě. Poskytuje péči osobám s Poruchou autistického spektra, středně těžkým a těžkým mentálním postižením, více vadami a atypickým chováním. Služby, které nabízí, jsou sociální rehabilitace, denní stacionář a průvodcovství rodin s dětmi s poruchami autistického spektra a taktéž bydlení pro lidi s poruchami autistického spektra, mentálním postižením a chováním náročným na péči. Homesharing poskytuje v Moravskoslezském kraji pouze osobám s Poruchou autistického spektra. (Mikasa, 2024) Organizace byla založena v roce 2009, kdy nejdříve nabízela

volnočasové aktivity, a postupem času se přetvořila na organizaci poskytující pomoc lidem s Poruchou autistického spektra a těžkým mentálním postižením a jejich rodinám. (Deník.cz, 2020)

Odbornými partnery a pilotní organizací homesharingu jsou Děti úplňku a Rodinné Integrační Centrum.

Naděje pro děti úplňku (zkráceně Děti úplňku) je rodičovské sdružení, které usiluje o systém sociální podpory pro všechny osoby s Poruchou autistického spektra, bez ohledu na náročnost chování na péči. Tato problematika se do povědomí široké veřejnosti více dostala díky natočení a odvysílání dokumentu Děti úplňku v roce 2017, který vyvolal silný ohlas. To přispělo k rozhodnutí založit spolek Naděje pro děti úplňku manželky Třešňákovými ve stejném roce. Po založení následovala advokační kampaň a tvorba dalších videí s cílem více přiblížit danou problematiku. Dalším krokem se stal pilotní projekt homesharing. (Naděje pro děti úplňku, z. s., 2018)

Rodinné Integrační centrum je sdružení podporující rodiny, které mají děti nebo dospělé se speciálními potřebami, zdravotním postižením nebo jinak sociálně znevýhodněné. Vzniklo v roce 2005 jako rozšíření sdružení pro ranou péči v Pardubicích. Od následujícího roku se stalo samostatným občanským sdružením. Nejprve fungovalo pro volnočasové aktivity, později poskytovalo aktivizační služby a nabízelo integrační aktivity. Vzhledem k poptávce zřídilo registrované Sociálně aktivizační služby (SAS), a poté z důvodu velkého zájmu i Ranou péči (RP). Od roku 2016 se cílová skupina změnila a rozšířila na rodiny s dětmi s poruchami komunikace a sociální interakce. Sociální rehabilitace (SR) přibyla jako předposlední registrovaná služba, a to pro osoby s poruchami autistického spektra od 16 do 64 let. Homesharing poskytují od roku 2019. Poslední registrovanou službou je Osobní asistence (OA) pro cílovou skupinu osoby s Poruchami autistického spektra od 1. roku života do seniorského věku. (Rodinné Integrační centrum, 2024)

Shrnutí

Ve třetí kapitole byly představeny organizace, které poskytují v České republice homesharing. O každé byly uvedeny základní informace.

4 Výzkumná část

Homesharing je složitý proces a fungování v něm je ze začátku pro zapojené pečující rodiny i hostitele naprosto nová věc. Jak už bylo popsáno, dobrovolníky čeká poměrně dlouhý a náročný proces příprav, ty jsou nezbytnou podmínkou k zapojení se do homesharingu. Úsilí, které zde musí dobrovolníci vynaložit, je tudíž větší než u mnoha jiných dobrovolnických příležitostí. I proto se nabízí otázka, jaká byla motivace budoucích hostitelů se i přesto zapojit.

Zájem o dobrovolnictví je v dnešní době na vzestupu a lidí, jež chtějí podávat pomocnou ruku, přibývá. O pozitivním významu dobrovolnictví pro společnost nemohou být pochyby. Vzhledem k tomuto rostoucímu zájmu o dobrovolnictví a jeho významu pro společnost je důležité porozumět faktorům či osobním pohnutkám, které ovlivňují motivaci jednotlivců k dobrovolnické činnosti.

V České republice jsme byli mnohokrát svědky toho, že když je opravdu potřeba, lidé se přes všechny své rozdíly a odlišnosti v názorech dokáží spojit. Co ale vede jednotlivce nebo skupiny k dlouhodobému dobrovolnictví – obzvlášť když je třeba vynaložit větší úsilí a ne se “jen“ přidat?

4.1 Cíle výzkumu

Cesta dobrovolníka v procesu homesharingu se může zdát složitější než u jiných dobrovolnických příležitostí. V homesharingu se od hostitele vyžaduje aktivní zapojení se do přípravy, a k tomu je třeba jistého odhodlání, angažovanosti a ochoty věnovat vzdělání v rámci homesharingu více času, než by vyžadovala kterákoliv jiná forma pomoci či dobrovolnictví.

Hlavním výzkumným cílem je analyzovat motivaci dobrovolníků a identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují jejich angažovanost pro dobrovolnické působení.

Byly stanoveny Dílčí cíle:

- Analyzovat, jaké sociální benefity vnímají respondenti díky homesharingu
- Zjistit, jak probíhá vzdělávání hostitelů, jež se rozhodli zapojit do homesharingu
- Zjistit, jak pomáhá organizace hostitelům v procesu homesharingu

- Zjistit, jaká je finanční podpora pro hostitele

Hlavní výzkumná otázka: „*Jaká je motivace hostitelů se zapojit do homesharingu a jaké faktory jejich zapojení ovlivnily?* „

4.2 Metodologie bakalářské práce

Výzkumem vybraným pro získání a následnou analýzu sběru dat se stal výzkum kvalitativní. Dle Strausse a Corbinové (1999, str. 11) se metody kvalitativního přístupu „...užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž něco víme.“

Chráska (2016, str. 11) uvádí, že: „ [...] ve výzkumu se řeší buď jeden nebo více zpravidla spolu souvisejících problémů. Řešení vědeckého problému potom představuje řadu navzájem propojených a na sobě závislých kroků a činností. Jednotlivé výzkumy se mohou navzájem lišit co do posloupnosti jednotlivých realizovaných činností, ale základní schéma postupu bývá následující:

- *stanovení problému;*
- *formulace hypotézy;*
- *testování (verifikace, ověřování) hypotézy;*
- *vyvození závěrů a jejich prezentace.* “

Jelikož je práce zaměřena na velmi individuální pocity a stanoviska respondentů, byl použit kvalitativní přístup a metoda polostrukturovaného hloubkového rozhovoru.

„Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (kvalitativní přístup) [...].“ (Švaříček, Šedřová, 2014, str. 13)

U správného vedení kvalitativního rozhovoru je vhodné mít jisté dovednosti, být citlivý, koncentrovaný, snažit se danému respondentovi empaticky porozumět, zároveň být disciplinovaný. Je důležité se rozhodnout ohledně obsahu otázek, také jakou budou mít formu a v jakém pořadí budou pokládány. V neposlední řadě je také potřeba zamyslet se nad délkou rozhovoru. (Hendl, 2016)

Použitý rozhovor v této bakalářské práci obsahoval otevřené otázky, které byly pokládány respondentům. Ve třech případech šlo o dialog dvou osob, a to výzkumníka a respondenta. V jednom případě se účastnil rozhovoru manželský pár, jelikož je do homesharingu zapojen společně. Všechny rozhovory probíhaly osobně, dva rozhovory u respondentů doma a dva v jiném a neutrálním prostředí. Pro výzkumníka bylo důležité, aby se respondenti cítili dobře a nebyli svázáni nervozitou z rozhovoru, a také aby otázky nebyly sugestivní a byla zachována neutralita v jejich pokládání.

Metoda otevřeného kódování podle Hendla (2016, str. 251): „*Výzkumník provádí otevřené kódování prvním průchodem daty. Přitom lokalizuje témata v textu a přiřazuje jim označení. Pomalu čte terénní poznámky a přepisy rozhovorů a všímá si kritických míst. Otevřené kódování odhaluje v datech určitá témata.*“

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek v bakalářské práci je tvořen hostiteli, kteří se zapojili do homesharingu a fungují v něm již alespoň rok. Pro účely této závěrečné práce byly vedeny čtyři rozhovory. Jednalo se o tři rozhovory s ženami a jeden s manželským párem. Oslovení hostitelé pocházeli z organizace Zet-My, z. s. poskytující homesharing v Olomouckém kraji. Respondenti byli různého věku a měli různé dosažené vzdělání (viz tabulka níže). Z důvodu ochrany osobních údajů byla všem respondentům přislíbena anonymizace, a z tohoto důvodu nebudou zmíněna žádná jména. Vždy před zahájením rozhovoru byli respondenti dotázáni výzkumníkem, jestli souhlasí s nahráváním, které slouží pouze k čistě výzkumným účelům této práce.

Respondenti	Pohlaví	Věk	Dosažené vzdělání
Hostitel 1	Žena	48	vysokoškolské
Hostitel 2	Žena	50	maturita
Hostitel 3	Žena a muž	31, 36	vysokoškolské
Hostitel 4	Žena	44	vysokoškolské

Tabulka č. 1 **Respondenti** (Vlastní)

4.4 Vlastní výzkum

Pro výzkumné šetření byla využita metoda polostrukturovaných rozhovorů zajišťující výzkumníkovi získání detailních informací a hloubkový ponor do problematiky. Rozhovory poskytly velmi osobní až intimní vhled do životů respondentů. Důležitým komponentem byly důraz na spontánnost a zapojení vlastních názorů, pocitů a reflexí vycházejících ze zážitků s hostitelstvím. Závěry dané přátelskou atmosférou, při nichž vznikaly výpovědi s autentickým vyjádřením zkušeností, přinesly výsledky, jež jsou ve výzkumu shrnuty do několika kategorií.

Před setkáním s respondenty se věnovalo mnoho času důkladné přípravě a promyšlení dotazů pro důsledný sběr dat. Osnova samotných rozhovorů byla volnější, ale přímo se držela pokládaných otázek, které respondenti poprvé slyšeli při setkání.

Zásady pro autenticitu:

- zahájení rozhovoru,
- představení tématu a dotazníku,
- nezasahování do výpovědi respondentů výzkumníkem,
- volnost v rozsahu a formě odpovědi,
- poděkování respondentovi za ochotu poskytnout rozhovor.

Adekvátní kvalitu analýzy získaných dat zajišťovaly výzkumné otázky, jež jsou základními jednotkami všech výzkumných projektů. Všechny měly podobu tázacích vět, které byly jasně formulovány, aby bylo na konci rozpoznatelné, zda se podařilo je zodpovědět či nikoli. (Švaříček a Šed'ová, 2014)

Kategorie MOTIVACE

V kategorii motivace respondenti měli uvést, jaká je jejich motivace, z čeho vychází, jaké vnitřní pohnutky respondenty dovedly k zapojení se do homesharingu. Na základě odpovědí respondentů byly vytvořeny jednotlivé subkategorie.

1. Předchozí zkušenost s dobrovolnictvím
2. Uspokojení vlastních potřeb formou pomoci druhému
3. Zájem o pěstounství

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Předchozí zkušenost s dobrovolnictvím	R1 R3 R2 + R4	<ul style="list-style-type: none"> • 2 – ano „...já už jsem se před covidem angažovala do dobrovolnictví v nemocnici...“ • „...oba jsme už nějaké dobrovolnictví dělali a bylo nám to blízké...“ • 2 – ne „...věděla jsem o sobě, že bych chtěla něco v tom životě dělat něco nejen pro sebe a svou rodinu“
Uspokojení vlastních potřeb formou pomoci druhému	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • „...že jsem tam šla, abych uspokojila své vlastní potřeby někomu pomáhat...“ • „...chtěla bych začít vracet životu to, že mám štěstí v životě a chtěla jsem něco, co by dávalo smysl...“ • „... oba jsme se shodli, že nám přijde, že jsme od života hrozně moc dostali...“ • „...nevím, co mě k tomu vedlo, ale vím, že pro mě bylo úplně automatické, že tam prostě napíšu...“
Zájem o pěstounství	R2 R4 R1 + R3	<ul style="list-style-type: none"> • „...i když máme vlastní děti, tak jsme uvažovali s manželem třeba nad pěstounstvím...“ • „...že bych třeba zvažovala pěstounství nebo něco takového...“ • Nezvažovali o pěstounství

Tabulka č. 2 kategorie motivace

V první subkategorii můžeme vidět, že zkušenost s dobrovolnictvím měli 2 ze 4 oslovených respondentů. 2 respondenti uvedli, že měli předchozí zkušenost s nějakou formou dobrovolnictví a další 2 respondenti přímou zkušenost neměli, ale o nějaké aktivní pomoci ve formě dobrovolnictví již delší dobu před zapojením do homesharingu uvažovali. Ve druhé subkategorii je patrná rozdílnost v odpovědích respondentů. Přímé uspokojení svých potřeb formou pomoci druhému uvádí 1 respondent. 2 respondenti uvádí, že motivací pro zapojení byl pocit „vrátit životu to, že mají štěstí“. 1 respondent neví, co bylo přímou motivací, ale k zapojení vedlo zhlédnutí reklamy na homesharing. Dle poslední subkategorie 2 respondenti někdy pomýšleli na pěstounství jako nad formu pomoci, i přestože mají vlastní děti. 2 respondenti o pěstounství neuvažovali.

Kategorie REAKCE BLÍZKÉHO OKOLÍ

V této kategorii byli respondenti dotazováni, s jakou reakcí se setkali od jejich blízkého okolí na skutečnost, že chtějí být hostiteli, a to nejen od rodiny, ale i od okruhu přátel; zda čelili formě nepochopení a byli nuceni vysvětlovat, proč se chtějí zapojit do homesharingu. Na základě odpovědí respondentů byly vytvořeny jednotlivé subkategorie.

1. Prvotní reakce
2. Nepochopení okolí
3. Zapojení další osob

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Prvotní reakce	R2 R3 R4 R1	<ul style="list-style-type: none"> • 3 – pozitivní, podpora rodiny, přátel, blízkých • „...manžel okamžitě byl ochoten do toho se mnou jít ...“ • „když se o tom rodina dozvěděla, tak ty reakce byly pozitivní...“ • „...přátelé byli hodně překvapení, protože vůbec nevěděli, co by to mohlo být“ • 1 – negativní • „...syn velice negativně reagoval, že ne, co mám potřebu se o někoho starat...“
Nepochopení okolí	R1, R2, R3, R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ne, okolí to zajímá • „...kamarádi, říkají, že se o tom s námi chtějí i pobavit...“
Zapojení další osoby	R1 + R3 R4 R1	<p>3 – ano, zapojili v nějaké míře člena/členy rodiny</p> <ul style="list-style-type: none"> • „...my jsme do toho šli s manželem...“ • „...trávíme většinu času všichni spolu...“ • Ne „...řekla jsem jim, že je do toho nebudu zapojovat, nepotřebuju to, nebudu chtít, aby něco dělali“

Tabulka č. 3 kategorie reakce blízkého okolí

V první a třetí subkategorii se odpovědi respondentů liší, kdežto v druhé je zjevná naprostá shoda. V první subkategorii 3 respondenti odpověděli totožně, a to tak, že prvotní reakce rodiny a blízkých byla kladná a byla jim poskytnuta emocionální podpora. 1 respondent odpověděl, že reakce byla negativní, a to od syna. Ve druhé subkategorii se všichni respondenti

shodují na tom, že blízké okolí to zajímá a nesetkali se s jakoukoliv formou nepochopení. Reakce jejich okolí jsou spíše opačného rázu. Ve třetí subkategorii už odpovědi nejsou zcela jednotné. U 3 respondentů došlo k zapojení další osoby a ve všech třech případech se jednalo o člena rodiny. 1 respondent další osoby nezapojuje.

Kategorie VZDĚLÁVÁNÍ

V kategorii vzdělávání bylo záměrem zjistit, zdali hostitelům přijde rozsah a forma vzdělání, které potřebují pro zapojení do homesharingu, dostatečné. Zda je poskytnuta adekvátní a uspokojivá míra podpory a je zajištěna kvalitní komunikace ze strany organizace. Z odpovědí respondentů vyllynuly tyto subkategorie.

1. Dostatečnost vzdělávání
2. Míra podpory od organizace
3. Spokojenost s komunikací

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Dostatečnost vzdělávání	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ano • „...za mě to školení bylo suprové, ale musím podtrhnout profesionalitu těch školitelek...“ • „...bylo to super, byly tam super školitelé ...“ • „...nám to přišlo hodně intenzivní...“ • „...bylo to velmi intenzivní, bylo to super ...“
Míra podpory od organizace	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – uvádí, že byla adekvátní tomu, jak potřebovali • „...ta podpora tam je. Pro mě bylo dostačující, že adaptační průvodce nás doprovázel, že tady byl...“ • „...adaptačního průvodce bych vychválila do nebes...“ • „...když jsme chtěli poradit, tak nás navštívili...“ • „...podpora tam vlastně i během téhle doby kdykoliv...“
Spokojenost s komunikací	R1, R2, R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ano, spokojenost, uvádí, že kdykoliv je potřeba mohou se na cokoliv zeptat • „...ptali se nás, jak se nám třeba daří, jak to pokračuje...“

		<ul style="list-style-type: none"> • „...všechno vlastně proběhlo hladce...“
--	--	---

Tabulka č. 4 *kategorie vzdělávání*

U kategorie vzdělávání je zajímavé, že se všichni respondenti shodli ve všech třech subkategoriích. A to tak, že v první subkategorii, která se týká dostatečnosti vzdělávání všichni respondenti uvedli, že byli s mírou i formou vzdělávání naprosto spokojeni. V druhé subkategorii opět všichni oslovení respondenti odpovídali pozitivně, tj. že jsou s mírou podpory od organizace spokojeni. Stejně tak tomu bylo i v případě poslední subkategorii, kde se všichni respondenti shodli na absolutní spokojenosti s komunikací s organizací.

Kategorie FINANCE

V kategorii finance byl zjišťován pohled hostitelů na téma finančních prostředků v rámci homesharingu. Zda považují finanční podporu za potřebnou, a taktéž zda viděli někdy v rámci financí nějaký problém, jež by byl pro respondenty rozhodující ve fungování v rámci homesharingu.

1. Potřeba finanční podpory
2. Finance jako problém

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Potřeba finanční podpory	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ne • „...já jsem si řekla, že si můžu dovolit, když jdeme na bazén, tak zaplatit bazén...“ • „...my máme takové finanční možnosti, že si to můžeme dovolit...“ • „... nás to tak nezatěžovalo, abychom to potřebovali proplácet...“ • „...nečekáme, že vyfasujeme peníze, abychom vůbec mohli někam jít...“
Finance jako problém	R1, R2, R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • nikdo z respondentů neuvedl, že by finance viděli jako problém či překážku • „...nešla jsem do toho ani s tím, že jsem čekala, že tam nějaká finanční kompenzace bude...“

Tabulka č. 5 kategorie finance

Z výše uvedených odpovědí v jednotlivých subkategoriích je patrné, že se všichni respondenti shodli. V první subkategorii respondenti uvedli, že finanční podpora pro ně není důležitá. Stejně tak v druhé subkategorii – finance jako problém – z odpovědí hostitelů vyplývá, že finance nikdy jako problém nevnímali a ani neočekávali, že se jim nějaké podpory či kompenzace v podobě financí dostane.

Kategorie ÚSKALÍ

U kategorie úskalí respondenti měli uvádět témata, která mohou být pro hostitele možnými úskalími v rámci homesharingu. Účelem otázek bylo zjistit, co pro ně představovalo největší komplikaci v procesu, zda měli nějaký strach či obavy, že by nezvládly péči o jedince, s nímž

byli spárováni. Také jestli je někdy napadlo, že homesharing pro ně není vhodná cesta a chtěli ho opustit.

1. Nejtěžší překážka
2. Strach (obavy) z nezvládnutí péče
3. Myšlenky na opuštění procesu

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Nejtěžší překážka	R1 + R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 2 – nevnímají • 2 – ano • „...náš čas...“ • „...sladění času...“
Strach (obavy) z nezvládnutí péče	R1 R3 R4 R2	<ul style="list-style-type: none"> • 3 – ano • „...já jsem měla obavy, že to nezvládnou...“ • „...strach ne, možná obavy. Lehká nervozita tam byla, jak to bude vypadat, jak to bude fungovat...“ • „...to já mám asi pořádk, upřímně...“ • 1 – ne „...já jsem do toho šla s tím, že to budu dělat pro to dítě a já jsem se toho fakt nebála...“
Myšlenky na opuštění procesu	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ne • „...neměla jsem takový pocit, nikdy...“ • „...ne já jsem se v tom opravdu našla...“ • „...myslím, že ne...“ • „...zatím asi nenastala taková situace...“

Tabulka č. 6 Kategorie úskalí

Z jednotlivých subkategorií vzešly tyto informace. V první subkategorii 2 respondenti uvedli, že si nejsou vědomi, že by pro ně zatím bylo něco nejtěžší překážkou. 2 respondenti shodně uvedli, že nejtěžší překážkou vždy byl jejich čas a sladění času s druhou rodinou a jejich dítětem. V druhé subkategorii 3 respondenti shodně odpovídali, že strach či obavy, že péči o jedince s postižením nezvládnou měli. 1 respondent odpovídal, že nikoliv. Ve třetí subkategorii byli respondenti dotázáni, zda někdy měli myšlenky na opuštění homesharingu. Všichni respondenti odpověděli, že taková situace u nich ještě nenastala.

Otevřené kódování – kategorie OBOHACENÍ

Poslední kategorie obohacení je zaměřená na odpovědi respondentů v rámci obohacení a sociálního přínosu, který jim homesharing poskytl. Soustředila se na to, co ještě díky homesharingu získali, jako například odlišnou perspektivu na život a jedince s postižením, bourání předsudků, posílení schopnosti vcítit se do druhé osoby apod.. V návaznosti na odpovědi respondentů vyvstaly níže zmíněné subkategorie.

1. Sociální přínos
2. Získání odlišné perspektivy
3. Vcítění do druhých osob

Subkategorie	Respondenti	Odpovědi; hostitelé
Sociální přínos	R1 R2 R3 R4	<ul style="list-style-type: none"> • Ano • „...hrozně moc předsudků jsem měla. Takže v tomhle mě to posunulo...“ • „...hodně mě to vnitřně obohatilo...“ • „...je fajn, že se dostaneme do prostředí nebo společnosti, kterou člověk jen tak na ulici nepotká...“ • „...v dnešní době se mi na tom líbí, jak ne každý má tu rodinu, která by mohla pomoci, to komunitní fungování pro mě hraje velkou roli...“
Získání odlišné perspektivy	R1 R2 R3 + R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ano • „...mně obecně homesharing otevřel oči...“ • „...svět toho dítěte je hrozně jednoduchý, hezký, ale ten rodičů hrozně složitý...“ • „...myslím, že to člověka hodně naučí a něco nového vidí...“
Vcítění do druhých osob	R3 R1 R2 R4	<ul style="list-style-type: none"> • 4 – ano • „...dřív by mě nenapadlo, že vztekající dítě může být nemocné...“ • „...člověk zjistí, jak tu cestu měl jednoduchou, jak z těch dětí měl jen radost. A jak to někdo nemá...“ • „...velký obdiv k tomu, že ostatní to mají jinak, těžší třeba z mého pohledu...“

Tabulka č. 7 kategorie obohacení

Kategorie obohacení a z ní vycházející subkategorie přinesly shodné odpovědi od všech respondentů. U první subkategorie všichni respondenti popsali sociální přínos, který pocítili právě díky homesharingu. Ať už to bylo odbourání jistých předsudků či poznání jiného sociálního prostředí. V druhé subkategorii uvedli respondenti, že získali odlišnou perspektivu na svět a homesharing jim pomohl „otevřít oči“. Ve třetí subkategorii se také respondenti shodli na tom, že se více dokáží vcítit do druhých osob.

4.5 Výzkumný závěr

V rámci výzkumu byly realizovány rozhovory se čtyřmi respondenty zapojenými do homesharingu v České republice. Cílem výzkumu v této práci bylo zjistit motivaci hostitelů pro zapojení se do homesharingu. V rámci výzkumného šetření se podařilo zodpovědět hlavní výzkumnou otázkou: **Jaká je motivace hostitelů se zapojit do homesharingu a jaké faktory jejich zapojení ovlivnili?**

Témata, z nichž vychází odpověď, se vzájemně opakovaně prolínala a doplňovala, nicméně dále vyjmenované oblasti dopomohly k zodpovězení hlavní výzkumné otázky:

- předchozí zkušenost s dobrovolnictvím,
- uspokojení vlastních potřeb formou pomoci druhému,
- zájem o pěstounství,
- potřebnost finanční podpory
- strach (obavy) z nezvládnutí péče

Motivace hostitelů pro zapojení do homesharingu je z jejich odpovědí zřejmá. Sice se zdá u každého respondenta rozdílná, ale vesměs se jejich odpovědi týkající se motivace hodně prolínaly. Každého jedince k dobrovolnictví mohou vést jiné pohnutky, nicméně v případě respondentů pro tuto práci to byly vnitřní pocity vedoucí k pomoci druhému nebo chuti vrátit životu to, jak sami prosperují. Stejně tak je velkou hnací silou obyčejná touha pomáhat.

Dílčí cíle byly taktéž naplněny, jelikož se na ně podařilo odpovědět. Respondenti uváděli, že zapojení do homesharingu jim poskytlo jistou formu sociálního přínosu každému v trochu jiné podobě. Ať už respondenti uvedli, že je homesharing obohatil o zkušenost, jak žijí rodiny s jedincem s postižením, jaká je jejich životní situace a zátěž v péči o něj, či došli

k závěru, na kolik životních překážek ani nepomysleli. Taktéž zmiňovali, že už nemají tolik předsudků.

Stejně tak panoval jednotný názor na průběh, formu a míru vzdělávání, jež byly hostitelům poskytnuty. Všichni oslovení respondenti ve svých odpovědích na otázky spojené se vzděláváním odpovídali kladně. Vzdělávání ve formě několikadenního školení jim přišlo dostatečné a velmi přínosné. Oceňovali nejen profesionalitu, ale i osobní přístup, jehož se jim dostalo. Obdobně byli respondenti spokojeni i s komunikací ze strany organizace, která jim byla a stále je nápomocná. S tím souvisí, že podpora od organizace všem dotazovaným přijde dostatečná.

Co se týče finanční podpory, z výsledků vyšlo, že přestože jim je poskytována, hostitelé zmiňují, že by ji nepotřebovali, a že s ní ani nepočítali.

Z výzkumu je patrné, že dobrovolníci zapojení v homesharingu jsou v tomto procesu spokojeni a přineslo jim všestranné obohacení.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala homesharingem jako sociálním fenoménem a motivací k němu z pohledu hostitelů. Homesharing stále není službou, jež by byla veřejnosti plně známa. I z těchto důvodů byl v rámci teoretické části popsán a definován samotný homesharing. V úvodu byl představen homesharing jako takový, historie vzniku ve světě, ale i v České republice. Dále v teoretické části byla představena cílová skupina, na niž je homesharing u nás nyní zaměřen. Kapitoly v teoretické části také popisovaly systém péče, fáze homesharingu, odborný tým a přínos homesharingu. V neposlední řadě byly představeny také organizace, jež homesharing v České republice poskytují.

Výzkumná část vedla k podrobnějšímu nahlédnutí na osobnost dobrovolníka v rámci homesharingu, takzvaného hostitele, napomohla poodhalit nejen osobnost zapojených dobrovolníků, ale také důvody jejich motivace, které je dovedly až k přihlášení se do homesharingu. Díky výpovědím respondentů jsme se dozvěděli, co je k zapojení se do služby přesvědčilo, jak probíhalo vzdělávání, podpora od organizace a jak funguje finanční podpora. Dále pak jak se v homesharingu cítí a o co je v sociálním rozměru obohatil.

Homesharing, stejně jako dobrovolnictví, jsou pro mě blízké záležitosti. Jelikož jsem měla několik příležitostí působit jako dobrovolník, jsem si vědoma, co mě vždy na procesu zajímalo, lákalo a bylo mojí osobní motivací. O to více jsem měla zájem zjistit, co motivuje další jedince do dobrovolnické příležitosti – obzvláště, když se nejedná o jednorázovou záležitost, ale o dlouhodobý proces. Stejně jako na dílčí výzkumné cíle se i na tento hlavní výzkumný cíl povedlo odpovědět.

V závěru je třeba zmínit, že se motivace hostitelů podařilo zjistit a přiblížit. Je ale více než jasné, že všichni jedinci či skupiny, jež dobrovolně věnují čas jiným osobám bez nároku na finanční odměnu, jsou lidé s vysokým empatickým cítěním a dobrým srdcem. Doufám, že práce by mohla vést k motivaci dalších jedinců nejen k zapojení se do homesharingu, ale i do jiných dobrovolnických příležitostí.

Svou práci končím citováním samotných hostitelů a jejich vzkazem pro potencionální hostitele: „*Nebát se.*“

Seznam odborných zdrojů

1. GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3379-1.
2. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
3. KACZOR, Pavel. *Sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2022. ISBN 978-80-245-2443-6.
4. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce. 3., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Portál, 20013. ISBN 978-80-262-0213-4.
5. MATOUŠEK, Oldřich. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1952-1.
6. MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.
7. NOVOSAD, Libor. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním: základy a předpoklady dobré poradenské praxe*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.
8. STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitního výzkumu*. Brno: Podané ruce, 1999, ISBN 80-85834-60-X.
9. ŠPORCLOVÁ, Veronika. *Autismus od A do Z*. V Praze: Pasparta, 2018. ISBN 978-80-88163-98-5.
10. ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
11. ŠVÁBOVÁ, Lenka, 2023. Někdo se o mě zajímá. *Žena a život*. Č. 19, s. 1-3. ISSN 1210-8235.
12. THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra*. Rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0768-9.
13. VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.
14. VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

Seznam online zdrojů

15. ABAKUS, 2021. *Abakus nadační fond zakladatelů Avastu*. Online. Dostupné z: <https://abakus.cz/>. [cit. 2024-02-18].
16. ABAKUS, 2021. *Homesharing Výsledky grantové výzvy 2021*. Online. Dostupné z: https://abakus.cz/file/ke-stazeni/Podpora_rodin-Homesharing.pdf. [cit. 2024-02-17].
17. CENTRUM ORION, 2024. *Centrum Orion / O nás*. Online. Členství v Centru Orion, z.s. Dostupné z: <https://centrum-orion.cz/onas/>. [cit. 2024-02-20].
18. CENTRUM PRO KOMUNITNÍ PRÁCI STŘEDNÍ ČECHY, 2024. *Centrum pro komunitní práci*. Online. O nás. Dostupné z: <https://www.cpkp-stc.cz/o-nas/>. [cit. 2024-02-20].
19. COHABILIS CRÉATEUR DE LIENS PAR L'HABITAT, 2023. *Un pionnier des solutions d'habitat partagé*. Online. COHABILIS CRÉATEUR DE LIENS PAR L'HABITAT. Les fondements du réseau Cohabilis. Dostupné z: <https://www.cohabilis.org/presentation-reseau-cohabilis-2023/>. [cit. 2024-02-20].
20. DĚTI ÚPLŇKU, 2017. *Měsíce: Naděje pro děti úplňku*, online [citováno 2023-11-27]. Dostupné z: <https://detiuplnku.cz/cs/home/>
21. DVTV, 2020. *Roky jsme spali jen dvě hodiny denně, je to těžko představitelné, říká matka autistky*. Online. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/roky-jsume-spali-jen-dve-hodiny-denne-je-to-tezko-predstavite/r~f95b7aaa2e5211ea9b40ac1f6b220ee8/>. [cit. 2024-02-18].
22. HOMESHARE INTERNATIONAL, 2011. *Nan Maitland*. Online. Dostupné z: https://homeshare.org/wp-content/uploads/2012/04/Nan_Maitland_obit_March_2011.pdf. [cit. 2024-02-20].
23. HOMESHARE INTERNATIONAL, 2024. *The history of homesharing*. Online. HOMESHARE INTERNATIONAL. About. Dostupné z: <https://homeshare.org/about-us/the-history-of-homeshare/>. [cit. 2024-02-20].
24. HOMESHARING IN INTELLECTUAL DISABILITY SERVICES IN DUBLIN, 2023. *Our health service*. Online. Health Service Executive. Dostupné z: <https://www.hse.ie/eng/services/publications/disability/reportonhomesharing.pdf>). [cit. 2024-02-19].

25. Home Share International, 2001. United Kingdom: Home Share International. Online
Dostupné z: <https://homeshare.org/>[cit. 2024-02-18].
26. *Home Sharing. St. Michael's House [online]. Dublin (Ireland): St. Michael's House.*
Dostupné z: <https://www.smh.ie/services/home-sharing/> [cit. 2023-11-27]
27. INFORMAČNÍHO SYSTÉMU VÝZKUMNÝCH A INOVATIVNÍCH PROJEKTŮ [ISVP], 2020. *Soubor opatření ke zlepšení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin.* Online. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2020/07/soubor-opatreni-ke-zlepseni-situace-zivota-osob-s-poruchou-autistickeho-spektra-a-jejich-rodin/>. [cit. 2024-02-19].
28. LÍP A SPOLU, 2024. *LÍP A SPOLU, z. s.* Online. Služby. Dostupné z: <https://www.lipaspolu.cz/sluzby/>. [cit. 2024-02-20].
29. MIKASA, 2024. *Mikasa.* Online. Naše aktivity. Dostupné z: <https://mikasazs.cz/>. [cit. 2024-02-20].
30. NADĚJE PRO DĚTI ÚPLŇKU, Z.S., 2018. *Výroční zpráva 2018.* Online. Dostupné z: https://detiuplnku.cz/wp-content/uploads/2023/01/VZ_2018_Deti_uplnku-mensi.pdf. [cit. 2024-02-19].
31. NATIONAL SHARED HOUSING RESOURCE CENTER, 2024. *History.* Online. About National Shared Housing Resource Center. Dostupné z: <https://nationalsharedhousing.org/about/>. [cit. 2024-02-20].
32. Pervazivní vývojové poruchy. In: *MKN-10 online.* Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR 2020 Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F84> [cit. 2022-04-10].
33. PUDLOVSKÁ, Alena a Petra TŘEŠŇÁKOVÁ. *Začínáme s homesharingem.* online. Dostupné z: https://homesharing.cz/wpcontent/uploads/2021/11/METODIKA-Homesharing-pro-ONLINE-2021_11.pdf. [cit. 2023-11-27].
34. RODINNÉ INTEGRAČNÍ CENTRUM, 2024. *Poslání a historie.* Online. Rodinné Integrační centrum. Dostupné z: <https://www.ric.cz/poslani-a-historie/>. [cit. 2024-02-19].
35. SCHOLA EMPIRICA Z.S., 2024. *Šíříme ověřené postupy ve vzdělávání.* Online. O nás. Dostupné z: <https://www.scholaempirica.org/o-nas/>. [cit. 2024-02-20].

36. SLEZSKÁ DIAKONIE – ÚSEK BRNO, 2023. *Slezská diakonie – Úsek Brno*. Online. SLEZSKÁ DIAKONIE – ÚSEK BRNO. Info o Slezské diakonii. Dostupné z: <https://www.sdbрно.cz/slezska-diakonie/>. [cit. 2024-02-20].
37. ZET-MY, Z. S., 2024. *O nás*. Online. Zet-my. Dostupné z: <https://www.zet-my.cz/>. [cit. 2024-02-20].

Další zdroje

38. *Homesharing je nová služba pro děti s poruchami autistického spektra v České republice*, 2021. Online. ČERNÁ, Eva. Šance dětem. 23. 01. 2023. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/homesharing-je-nova-sluzba-pro-deti-s-poruchami-autistickeho-spektra-v-ceske-republice>. [cit. 2024-02-19].
39. Zákon č. 108/2006 Sb. Online. *Zákon o sociálních službách*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108#cast1> [cit. 2024-01-22]

Multimédiální zdroje

1. Obrázek 1 Fáze homesharingu
2. Obrázek 2 Cesta hostitele
3. Obrázek 3 Schéma struktury homesharingu
4. Obrázek 4 Mapa organizací poskytující homesharing

Seznam příloh

1. Příloha otázky pro polostrukturovaný rozhovor

Příloha č. 1 Otázky pro polostrukturovaný rozhovor

1. Jak jste se o Homesharingu dozvěděla?
2. Jaká byla Vaše motivace se zapojit do tohoto projekt?
3. Co pro Vás bylo stěžejní při rozhodnutí se do HS zapojit?
4. Jak reagovalo Vaše nejbližší okolí na rozhodnutí zapojit se do HS, chtěl se někdo do procesu připojit?
5. Získala jste potřebnou podporu osob Vám blízkých? Partner, rodina atd?
6. Jak probíhá vzdělávání hostitelů zapojených do HS?
7. V čem všem organizace nabízí pomoc a připadá Vám tato pomoc dostačující?
8. Jak funguje finanční podpora pro hostitele?
9. Měla jste někdy pocit, že HS není pro Vás vhodná cesta a chtěla z tohoto procesu odejít? Co Vás přesvědčilo zůstat? / Proč jste tak neučinila?
10. Jaké sociální benefity vnímáte díky HS? (pozitivní vliv)
11. Jak dlouho po Vašem proškolení trvalo, než jste byla s dítětem spárována? Udržovala s Vami organizace během čekání na spárování kontakt? Jakým způsobem?
12. Měla jste obavy či strach, že péči o osobu nezvládnete?
13. Co pro Vás bylo prozatím na fungování v HS nejtěžší překážkou?
14. Je něco, co byste vzkázala potenciálním hostitelům?